

РЕЦЕНЗИЯ

за научноизследователската и преподавателска работа на

гл. ас. д-р Ангел Николов Николов

от катедра „История на България“ при ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“, единствен участник в конкурса за доцент по шифър 05.03.06 „История на България“ (средновековна българска история), обявен от същия факултет на споменатото висше училище в ДВ, бр. 21 от 15. 03. 2011 г.

Гл. ас. д-р Ангел Николов се явява на горепосочения конкурс за придобиване на академичното звание „доцент“ със сериозно по обем и изследователска стойност научно творчество, наброяващо две монографии и над тридесет студии, статии, рецензии, библиографии и т.н. Както и сам кандидатът е отбелязал в своя Списък на публикациите, от цялостното му творчество само малко над двадесет работи могат да бъдат рецензирани за целите на този конкурс, ако се придържаме към духа и буквата на Закона за развитие на академичния състав в Република България и съответните правилници за неговото приложение. Една научна рецензия обаче трудно може да бъде натикана в тесните рамки на юридическите текстове, поради което наличието на всички трудове на Ангел Николов в посочения списък е полезно условие те да бъдат вземани предвид от членовете на почитаемото научно жури при съставяне на крайната преценка за качествата на кандидата за придобиване на съответното академично звание. Както ще се види по-нататък и от изложението в моята рецензия, прокарването на изкуствени граници в разработваната от д-р А. Николов проблематика, когато тя се разглежда в хронологичен или тематичен план, е не само неуместно, но и би лишило рецензента и тези, за които е предназначена тази рецензия, от някои немаловажни характеристики на изследователския профил на Ангел Николов, очертаването на който е една от важните задачи при вземане на окончателно решение от журито по конкурса.

И така, според Списъка с научните трудове и Автосправката за приносите на кандидата, на първо място изпъкват неговите систематични усилия за издирване, сравняване, анализиране и научно издаване на – най-общо казано – неизвестни и малко известни извори за българската средновековна история или на непознати преписи от тях. Това направление в неговата работа откриваме още от първите му публикации (напр. №№ 6 и 8 от Списъка) и ако в случая ни е позволено да припомним народната мъдрост, че денят се познава от сутринта, и в най-неотдавнашните си трудове колегата Николов не изневерява на тази много съществена страна от заниманията на всеки един изследовател на българското минало (вж. напр. работи №№ 17, 22, 24, 26 и др. от Списъка). Не мога да се въздържа да отбележа, че в този пункт от творческата характеристика на д-р Николов личи неговата принадлежност към най-перспективното направление в българската медиевистична школа и в този смисъл той може да бъде наречен продължител на една добра традиция още от поколението на първите български професионални историци.

Плод на този аспект от изследователската работа на д-р Николов е и монографичният му труд, „Повест полезна за латините: паметник на средновековната славянска полемика срещу католицизма.“, издаден в София през 2011 г. В него са засвидетелствани всички онези характеристики в по-ранното творчество на А. Николов, но придобили вече по-зряла и задълбочена форма: стремеж към откриване на нови писмени паметници, разчитане и сравняване на непознати преписи от тях, съпоставителен анализ на изворите и коментирано издание на новооткрития или нововъведен в научна употреба материал с максимално полезен коментар, без да се навлиза в хлъзгавата почва на излишната хиперинтерпретация или празните научни или недотам подкрепени от изворите спекулации. При това до този труд се стига след характерната за автора методична подготовка, изразяваща се в най-малко десет години упорита работа, материализирана в поне пет сериозни научни публикации, отразени в Списъка под номера 14, 16, 17, 24 и 32 и излезли от печат между 2003 и 2011 г.

Наред с тези занимания, довели до появата на хабилитационния му труд, д-р Николов не загубва своя интерес и към тематиката от времето на първата му докторска дисертация (Политическа мисъл в ранносредновековна България, средата на IX – края на X в. С., 2006 г.; № 2 в Списъка). Това се материализира в публикуването на няколко интересни изследвания, продължение на темата на първата му монография, и особено на поставените под №№ 19 и 30 в Списъка с публикации. Паралелно с тези изследвания авторът обръща внимание и на някои дискуссионни въпроси пак от историята на Първото българско царство – за „страшния“ образ на хан Крум, създаден от съвременната византийска пропаганда, както и за така наречения Преславски събор от 893 г. и така щедро описваните в нашата историография негови „решения“ (вж. респективно публикации №№ 11, 25 и 27, 28).

Не стихва и интересът на д-р Николов към поучителните текстове от византийската литература и тяхната рецепция в средновековната българска книжнина. На тази тема напоследък той посвещава две свои статии, отнасящи се до Учителните глави на император Василий I и както може да се очаква, едната статия се занимава с проблемите на изучаването на ръкописната традиция на паметника (№ 18 в Списъка), а другата – със средновековния му превод на старобългарски език, значението и разпространението на творбата в други славянски литератури (№ 26 в Списъка).

Не бива да подминаваме и полезните студии на А. Николов, посветени на някои наглед дребни, но фактически от важно методологично значение проблеми на терминологията на средновековните български писмени паметници. С навлизането в тази проблематика, която е характерна за учените извороведи, какъвто безспорно е и участникът в настоящия конкурс, изследователят прави полезни бележки върху някои често подминавани детайли от терминологичния арсенал на средновековните български книжовници, които на места могат да бъдат използвани като възлов аргумент при решаването на различни спорни моменти в най-различни аспекти на осветляване на средновековното ни мина-

ло. В този смисъл искам специално да посоча изследванията под номера 11, 20 и 21 от Списъка – работи, които попадат много точно в сферата и на моите извороведски интереси.

Интересен аспект от научната работа на колегата Николов представляват неговите относително немалко на брой статии, посветени на историята на славистиката и византологията, представени в Списъка с публикации за настоящия конкурс под номера 7, 12, 23, 27 и 31. Като оставям настрана първите три, обръщам вниманието на почитаемото научно жури върху последните две, свързани пряко с подготовката и провеждането на IV международен конгрес по византология в София през 1934 г. Този факт не би представлявал никакъв особен интерес, ако колегата Николов не бе член на Организационния комитет за провеждането на XXII международен конгрес по византология отново в София, седемдесет и седем години по-късно, и в това си качество има възможност да направи много ценни за историята на нашата наука наблюдения, сравнения и анализи, които дай боже да бъдат публикувани един ден в общодостъпни и авторитетни наши и чуждестранни специализирани издания.

Нека сега се върнем отново към не така интересната материя на юридическите текстове, носещи обобщеното заглавие Закон за развитие на академичния състав на Република България и правилниците за неговото приложение. От тях научаваме, че освен значима научноизследователска работа, кандидатът за присвояване на академично звание „доцент“ трябва да е обществено разпознаваем в научните среди от участия в различни научни форуми и да е показал активност и новаторски дух в преподавателската си работа във висшите училища, в които е работил.

Как стоят нещата в това отношение при гл. ас. д-р Ангел Николов. От неговата автобиография и от съответните удостоверителни документи научаваме, че преподавателският му стаж в СУ „Св. Климент Охридски“ за неговата възраст е направо завиден – цели четиринадесет години, през които е водил упражнения по средновековна история на студенти от бакалавърската степен на

специалностите „Археология“, „Етнология“, „История“, „История и археология“ и „Минало и съвремие на Югоизточна Европа“, както и спецкурсове на различни теми, материализиращи се в хиляди учебни часове. Бихме могли да се запитаме каква е била ефективността от тази разностранна и натоварваща работа и в това отношение от полза ни бе Творческата характеристика на кандидата в конкурса, написана от името на катедра „История на България“, в която четем, че А. Николов „...съвестно изпълнява своите преподавателски задължения и неизменно участва в провеждането на държавните изпити, летните практики, рецензирането на магистърски работи, организацията на библиотеката на Семинара по българска история, поддръжката на електронната страница на катедрата, научното ръководство на дипломанти от НГДЕК и т. н.“

Като прибавим към всичко казано дотук и данните за активното участие на кандидата в 25 наши и международни научни конференции, в няколко български и международни изследователски проекта и неговите специализации в различни авторитетни медиевистични центрове на Европа, нашето окончателно становище по качествата, които кандидатът за придобиване на академично звание „доцент“ Ангел Николов Николов притежава, не може да бъде друго освен положително. След като се уверихме, че той отговаря на всички изисквания на цитирания нееднократно Закон и на правилниците за неговото приложение, можем отговорно да препоръчаме на почитаемото научно жури да гласува за присвояването на гл. ас. д-р Ангел Николов на академичното звание „доцент“ според обявения от Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ конкурс по шифър 05.03.06 „История на България“ (средновековна българска история).

София, 13 август 2011 г.

доц. дин Илия Г. Илиев

Институт за исторически изследвания – БАН